

BALÁZS IMRE JÓZSEF

KREATÍV ÍRÁS – MÁSKÉNT

Molnár Krisztina Rita: *Ilyen kék virágok.* *Személyiségfejlesztő írásgyakorlatok*

■ Aki valaha foglalkozott a kreatív írás tanításával, megélhette, mennyire bensőséges tapasztalat az, ahogyan a résztvevők megosztanak valamit önmagukból a többiekkel. Az írás technika is természetesen, és valamelyest tanulható. Erre a koncepcióra épült például Horváth Viktor *A vers ellenforradalma. A versírás és versfordítás tanulása és tanítása* című, 2014-es kötete. Az anyag viszont, amellyel dolgozunk közben, elsősorban a saját személyiségünk, a saját tapasztalatvilágunk, ettől rugaszkodnak el végső soron a fikciós történetek, versek is.

Molnár Krisztina Rita íróként, költőként, műfordítóként egyaránt aktív volt az elmúlt egy-két évtized magyar irodalmi közegében, szövegei empátikus, problémaérzékeny, távoli elemeket összekapcsoló jellegzetességeik révén keltettek figyelmet. Néhány éve *„Jól lenni” íróműhely* címmel vállalt írókurzusokat, különböző korosztályok számára. A résztvevők között az idők folyamán kamaszok és felnőttek is voltak. Ezeknek a találkozásoknak a nyomaint őrzi az *Ilyen kék virágok* című kötet, amelyik a kamaszolvasmányokra szakosodott Tilos az Á Könyvek kiadásában jelent meg. Gráf Dóra illusztrációi, illetve az egyszerű, hozzáférhető leírások valóban megközelíthetővé teszik a könyvbe foglaltakat tizenévesek számára is. A szemlélet viszont, amelyik meghatározza a könyvet, lényegesen túlmutat azon, ami egyszerűen a kamaszokkal foglalkozó tanári-nevelői pozícióból következne. A könyv végső so-

ron azt mutatja meg, hogyan kapcsolódhat össze az önismeret útja az írás gyakorlásával. Az írás pedig a könyvben nem valamiféle grafomán nyomhagyást jelent, hanem mindannyiszor része és előzménye az elmélyedő rákészülés. Molnár Krisztina Rita voltaképpen annak a feltételei közé is bevezet, amit az írás valódi elmélyülésként jelenthet.

A szerző megközelítése összhangban van a legtöbb kreatívírás-módszertannal abból a szempontból, hogy nagy hangsúlyt fektet az előkészületek, az ötletek összegyűjtésének fázisára. A könyv bevezetőjében ezzel kapcsolatban szerényen azt mondja, hogy „a könyv írásgyakorlatainak origója többnyire egy érdekes műalkotás, néha egy-egy természeti jelenség. Egy elgondolkodtató festmény vagy graffiti, egy szokatlan film, egy talán jól ismert vagy soha nem olvasott vers. A műalkotásokkal megismerkedni – az első fontos lépés az önmegismerő alkotás útján.” (5.) Ennél azonban lényegesen többről van szó. Molnár Krisztina Rita valójában egy teljes szemléletmódot ad át, amittől a könyv gyakorlatai valóban „személyiségfejlesztő írásgyakorlat” jelleget öltenek. A könyv igazából figyelni tanít, a kilépésre a rutin keretei közül. Ezenkívül az egyedüllétre is, ennek pozitívumaira és szükségességére az elmélyült alkotáshoz. Tárgyi elemeiben, a figyelem irányait tekintve gyakran épít távol-keleti szemléletmódokra, mint amilyen a zen. Máskor az archetipikus képzetek (fény, fák, biz-

tonságot nyújtó védett belső terek stb.) segítik az elmélyülés fókuszait pontosabban megtalálni.

A kötet szépen őrzi a személyesség és a szakmaiság egyensúlyát. Példaként iktat be olykor, egy-egy fejezet végére saját írásokat, de korántsem tolakodó módon. A szövegek nem artisztikumokkal próbálnak lenyűgözni ezekben az esetekben sem, hanem éppen azt a finom határt próbálják éreztetni, ahogy az egyszerű megoldások egy-egy elem jó helyen történő, alig észrevehető kibillentésével a művészi reflexió terepévé változtatják egy-egy „feladat” megoldását. A személyes élethől vett példák pedig arra valók a könyvben, hogy megéreztessék: kinek-kinek a megélt tapasztalatanyaga a legfőbb támpontja, amire építhet.

Egy ilyen jellegű könyv ismertetésének nem célja, hogy konkrétan a feladatok jellegét részletezze, maga a kötet így összegzi, mit remélhet az, aki végigköveti a szerzővel együtt a felkínált útvonalat: „az írás révén megtaláljuk a szavakat, feltűnjenek részletek, eltűnjenek a kérdőjelek, megtaláljuk a történetet, megértsük, miért, rájövünk, hogyan, lássuk, mi volt, mi van, végre ne tartsuk magunkban, ami eddig nem talált utat kifelé”. (6.) Látható: a könyv a személyiségfejlődést elsősorban belső munka, reflexió, elmélyedés által gondolja elérhetőnek, és ezt kapcsolja gyerekként, kamazsként, felnőttként megélhető élethelyzetekhez.

A konkrétumok, elemek, amelyekről a gyakorlatok elrugaszkodnak, a már említett műalkotásokon túl gyakran kavicsok, növények, falevelek, tavak tükre, vagy olyan, bármelyikünk számára hozzáférhető tárgyak, mint egy párna vagy egy szék. A gyakorlatokban pedig újra és újra megismétlődik az, hogy valamiféle készenlét, „félrefigyelés”, másra figyelés az, amire szükségünk van az íráshoz. Az elkalandozó agyműködés, képzelet lesz az, amire szükségünk van a kreativitás pil-

lanataiban – az, hogy merjük és tudjuk is használni az ebben rejlő potenciált.

Ugyanakkor – és ebben Molnár Krisztina Rita szintén követi azt a logikát, amelyet talán kivétel nélkül minden kreatívírás-kézikönyv: a szöveg csiszolása, véglegesítése munkát jelent, gyakran adatok, információk gyűjtését is egy-egy témával kapcsolatban. Ennek egyik jellegzetes példáját a könyv 57. oldalán találjuk, ahol egy szerepjáték kedvéért az alábbiakat kell megtennünk: „végezzünk egy kis gyűjtőmunkát: keressünk jellegzetes holland férfi- és női neveket, nyomozhatunk korabeli holland ételek, jellegzetes holland ruhaneműk után” – ilyen adatokra lehet szükségünk ahhoz, hogy fogódzókat kapjunk egy 17. századi, holland környezetben játszódó jelenet felépítéséhez. A kortárs információszerzés módszerei és médiumai reálissá, személyre szabhatóvá teszik a hasonló belemélyedő munkát: ki-ki úgy alakíthatja ezt a rákészülést, ahogyan számára megfelelő. A könyv viszont jelzi: a komolyan vett játékoknak szabályai vannak, személyiségünk épülése munkát igényel. A megnevezés és az azzal kapcsolatos bizonytalanság persze egyaránt termékeny lehet egy irodalmi műben – épp ezt jelzi a könyv címe: „Ilyen kék virágok”. Egy Borbély Szilárd-vers enyhén módosított részlete ez a cím, Molnár Krisztina Rita a vonatkozó fejezetben pedig éppen arról gondolkodik el különféle megközelítéseket mutatva, hogy lehetnek olyan helyzetek, amikor egy megnevezett katángkóró, vagy máskor egy megnevezetlen, bizonytalan identitású kék virág az, ami a versbe talál. Mindkét megközelítésnek következményei vannak, ennek függvényében vet ki magából vagy tesz hangsúlyossá bizonyos elemeket a szöveg.

A szövegek nem „maguktól” tudnak mindent, hanem a befektetett csiszoló, kézműves munka, a türelem nyomai lesznek azok, amiktől megemelkednek.